

št. 11.

V I N O T O K 1948

Letnik I.

29. OKTOBER 1948

Devetindvajseti oktober 1948... Končan je bil boj. Topovi so obmolknili, - krivica in nasilje sta se zrušili.

Tiran je dogospodaril. Udaril ga je Gospod, hinavca, steno pobeljeno. Stehtan je bil in nad njim se je uresničila beseda iz Starega zakona: "Mane, tekel, fares..."

Trhla stavba, ječa številnim narodom se je zamajala. In je zagrmela na kup, v ruševine. Na ruševinah pa je pričelo kliti novo življenje.

Verige so zaročljale. Roke s silnimi mišicami so se napele. Okovi so se razklenili. Človek-suženj, Slovenec je vstal svoboden. Zagledal se je v sinje nebo, kopajoče se v pozno jesenskem soncu. Zadihal je globoko, prsi so se razširile, srce je močnejše bilo. Vzkliknil je iz vsega srca, iz vse duše: "Svoboda, svoboda...!"

Svoboda! Tudi za mali slovenski narod v osrčju Evrope!

Svoboda! Tudi za seme v bojih za obstanek izkrvavelega naroda!

Svoboda! Uresničen je bil sen tisočletja! Kakor da je vstal kralj Matjaž izpod Pece! Dopolnil se je čas, ko bodo sinovi matere Slovenije gospodarji na svoji zemlji.

Zavladalo je veselje po vsej slovenski zemlji, od Mure, do Soče, od vzhoda do zahoda, od juga do severa. Odjeknilo je na Gosposvetskem polju. Zablestela je v novem sijju davna slika iz zgodovine: Slovenec svobodnjak, ustoličuje svobodno izbranega vladarja... Nasmehnilo se je nagubano lice očaku Triglavu, ko je videl pod seboj novo življenje, jutranjo zarjo svobode, ki je liki topla sončna luč zajela sinove in hčere matere Slovenije. One Slovenije, ki je bila na smrt obsojena od "gospodkega naroda", pa jo je roka Gospodova skoro po čudežu izpeljala

iz ječe v novo življenje...

29. oktober 1918! Dan svobode! Vsa srca so radostno zapela hvalnico: "Tebe Boga hvalimo"!... Prvi narodni prazniki Slovenske zastave so ponosno vihrale po Sloveniji. Vsi Slovenci so čutili veličino zgodovinskega trenutka: Zasijalo je upanje: združitev vseh Slovencev v Zedinjeni Sloveniji - v svobodni slovenski državi!

29. oktobra 1918 je naš narod iz največjih težav našel sam sebe. Dokazal je svojo življenjsko zrelost, da zna sam sebe vladati. Slovenec je postal je dveh tretjinah svojega ozemlja svoj gospod!

Tisoč in več let so si prizadevali mogočniki, da bi nas izbrili iz obličja zemlje. Zamanj je bil njih napor! S trpljenjem in žrtvami najboljših sinov in hčera, s prelito krvjo, si je narod kupil svobodo.

Zagala je Pravica! 29. oktobra 1918 je narod odpovedal pokorščino tujemu oblastniku. Dva dni nato je predsedstvo Narodnega sveta v Ljubljani imenovalo prvo Narodno vlado Slovenije z 12 poverjeniki. Predsednik je bil dr. Lovro Pogačnik. Ustvarjena je bila politično in upravno Zedinjena Slovenija z Ljubljano, kot svojim naravnim in zgodovinskim, narodnim, kulturnim in političnim središčem.

Narodni praznik, katerega obhajemo v tujini, buči v nas vero in upanje. Bog je, ki vodi usodo posameznikov in narodov. Kakor nas ni zapustil v letih prve svetovne vojne 1914/18, ko je bil naš narodnostni obstoj na tehtnici, tako nas ne bo zapustil tudi danes. Verujemo v božjo Previdnost, ki vse modro in prav vodi, zato verujemo tudi v zopetno vstajenje Svobode, Resnice in Pravice. Pravica vedno zmaga. Zagala bode tudi v naših dneh!

Po nvihti vedno zopet posije sonce. Zrak je očiščen. Narava zaletši v še lepši luči, je kakor prerojena. Tudi po sedanjem trpljenju, ki nima primere v zgodovini, bo narod iz tega svetovno-nazornega in obenem krvavega boja še krepkejši in npravno očiščen. Zopet priborjeno svobodo bo prav pojmoval, v luči krščanskih načel. Upejmo in zaupajmo! Zaupajmo v molitev naših mučencev, ki pri Bogu prosijo za nas, da nam kmalu napoči dan, ko bomo na svobodnih domačih tleh praznovali svoj narodni praznik - praznik Z e d i n j e n e S l o v e n i j e.

Slovenska državna misel naj v nas vedno bolj raste, se krepi in naj kmalu doseže svojo izpolnitev!

ooooooooooooooooo
oooo

-ko.

Učakal rad bi srečni dan,
dan našega združenja,
bi zrl, kako en krov prostren
čez dom se ves razpenja.
Naš prapor bi na krov pripel,
dom blagoslovil bi vesel:

"BOG ŽIVI VSE SLOVENE
POD STREHO NIŠE ENE!"

S. Gregorčič.

ŽIVI, ŽIVI *duh slovenski* !

Pretoklost slovenskega naroda je v znamenju težke borbe za najosnovnejše narodne pravice. Leto 1848 pomeni začetek tega boja. Slovenci, povsod zapostavljeni takrat prvič dvignejo svoj glas in zahtevajo ne-le pravico uporabe slovensščine v šoli in uradih, marveč povedo tudi svoj narodno-politični program: Zedinjeno Slovenijo z lastno vlado in lastnim parlamentom v Ljubljani. S svojo zahtevo niso uspeli. Slovenski narod še ni bil dovolj politično zrel, niti voditelji sami niso vedeli kaj naj store, da bi bile zahteve uresničene. Slovenska misel, porojena v viharnem letu 1848, ni nikoli več zamrla, marveč je kakor gorčično zrno vedno bolj rastla ter dobivala vse vidnejše izraze. Slovenska narodna zavest, ki se je živo razplamtela v tisti narodnih taborov, se je izoblikovala v en sam stavek: Slovenec bodi na svoji zemlji svoj gospod!

Majniška deklaracija l. 1917, podana po voditelju Slovencev dr. Antonu Korošču, je to zahtevo še bolj izpričala. Ves narod je kot en mož stal za Vodnikom in zahteval svobodo in svojo državnost!

29. oktobra 1918, ob zlomu Avstrije, je slovenski narod dočakal delno uresničenje svojih želja. Skoraj 2/3 slovenskega ozemlja je bilo politično in upravno združeno v Sloveniji, kateri je bila na čelu Narodna vlada v Ljubljani.

Žal, da so politične razmere po l. dec. 1918, zlasti pa šovinizem naših južnih "bratov" Slovence kmalu zopet potisnile na pot ostre borbe za narodne pravice.

Slovenska samouprava se je vedno bolj demontirala. Ni bilo več govora o slovenski vladi, o slovenskem parlamentu. O vseh naših zadevah in skrbeh je odločal le še Beograd. Razdelitev države na banovine 30. 10. 1929, ni niti dopustila, da bi se banovina, v kateri živijo Slovenci, imenovala Slovenija, marveč so ji tuji oblastniki dali priskutno ime "Dravska banovina"... Ban ni bil več zastopnik ljudstva, marveč zastopnik beograjske vlade. Še dalje je šla nestrpnost! Časopis je ni smelo niti z besedico več omeniti slovenskega naroda, kakor da ga ni več... Slovenska narodna zastava, ki je bila dovoljena celo v cesarski Avstriji, je bila prepovedana; vsako izražanje o narodnostnih pravicah in o demokratskih svoboščinah se je smatralo kot kaznjivo dejanje po zakonu o zaščiti države...

Bridka razočaranja so doživljali Slovenci zlasti od leta 1929 dalje. Domači renegati - "jugoslovenarji", kateri so hoteli slovenstvo po sili stopiti z neko namišljeno "jugoslovensko nacijo", so v družbi z beograjskimi centralisti divjeli in paševali po Sloveniji. Voditelj slov. naroda, dr. A. Korošec je bil interniran, z njim vred še drugi vidnejši Slovenci. Mnogo slovenskih uradnikov, profesorjev je bilo odpuščenih, kazensko premeščenih ali drugače zapostavljenih. Vse katoliške kulturne organizacije so bile razpuščene, najprej l. 1929 "Orlovska zveza", l. 1933 pa obe Prosvetni zvezi v Ljubljani in Mariboru. Slovenska misel je morala malodane v katakombe, - a se je baš v tej dobi silno okrepila. Vedno bolj je prodiralo spoznanje, da Beograd za Slovence in njihove težnje nima nobenega smisla. Želja po politični osamosvojitvi (avtonomija) je bila vedno silnejša. Ko so pod silo razmar l. 1939 dobili Hrvati svojo hrvatsko samoupravo (nekako državo v državi), se slovensko vprašanje tudi ta-

krat ni premaknilo z mrtve točke. Beograd ni maral mnogo slišati, da bi tudi Slovenci dobili kaj več pravic, da bi lahko sami odločevali o svojih zadevah. Beseda "avtonomija" je Srbe vedno spravila ob dobro voljo.

Prišla je doba okupacije. Pod peto treh okupatorjev (Nemci, Italijani, Madžari), je slovenska misel doživljala svoj križev pot. Kljub največjemu nasilju nad Slovenci, katerega so pomagali stopnjevati do besnosti še komunisti, se je slovenska narodnostna in državna ideja še bolj okrečila in dobila svoj vidni izraz v zahtevi po slovenski državi. Jedro mlade slovenske inteligence je to vesplošno narodno zahtevo izpovedalo že 1. 1943 v času največjega okupatorjevega pritiska (13. junija 1943). Dne 3. maja 1945, nekaj dni pred zlomom nacizma, pa je Slovenski Narodni Odbor oklical slovensko narodno državo - in sicer v sklopu federativno urejene Jugoslavije.

Duh naših očetov, ki so že 1. 1848 zahtevali Zedinjeno Slovenijo, za katero so se navduševali na narodnih taborih, duh naših velikih mislecev in vodnikov: Prešerna, Slomška, Ev. Kreka, Jegliča, A. Korošca, Lemberga Ehrliča in drugih, ki so slovensko misel in z njo tudi slovensko državnost vsak po svoje gojili, naj živi in se okrepljuje vedno bolj tudi med nami begunci.

Kjer koli smo, in kjer koli bomo, ostanimo zavedni Slovenci! Kačimo to ne le v besedi, ampak še bolj v dejanju. Slovenec biti se pravi: Slovenstva se povsod zavedati, pravice, ki nam gredo, odločno zahtevati, za lepšo bodočnost vseh Slovencev se potegovati. Ni pa lepše prihodnjosti brez resnične narodne samostojnosti!

Boris.

.....
 BOGU OTROCI, DOMOVINI SINOV, HLAHCI NIKOMURI I FS. FINZGAR.

J. E. Krek

O OPOZICIJI

(Za obletnico njegove smrti).

O dlični javni delavec pripoveduje: "Peljala sva se s pokojnim Ev. Krekom na shod, kjer sva pričakovala močan odpor liberalne stranke. Omenil sem Kreku, kako lepo bi bilo, če bi imeli samo našo katoliško stranko, koliko več dobrega bi se lahko naredilo..." Dr. Janez Ev. Krek se je dobrodušno nasmejal, kakor se je znal le on, pa je dejal: "Si pač še novice v političnem življenju. Opozicije nam je zelo potrebna. Ona nas varuje večjih nepek. Vsi smo ljudje, eni bolj, drugi manj podvrženi k slabemu. Če bi imeli le eno stranko, kdo bi nas potem kontroliral? Kontrola, katero vrši nad nami nasprotna stranka, nas priganja k delavnosti. Že radi ostre kritike nasprotnikov se moramo varovati pri svojem delovanju vsega, kar bi nam vzelo pri ljudstvu dobro ime. Stojedča voda se usmradi. Tako bi bilo tudi z nami. Spoštujmo opozicijo in njeno kritiko. Če bi ne imeli nasprotnih strank, bi jo morali ustanoviti..."

PRAZNIK OSVOBOJENJA

(29.X.1918)

V ječi temni vzdihoval je rob,
 V bil v verige sužnjev je vkovan
 skoraj dolgih tisoč let...
 Težko čakal je prostosti dan!

On trpel je, bil preziran,
 hlapec so mu rekli,
 vedno zadnji bil je,
 kruh najslabši so mu pekli...

Rastel je, od vseh zapuščen...
 Ne! - Le Bog se nań ljubeče
 je oziral, - ko dozorel čas,
 šel odpret mu vrata ječe.

Bil potres je -
 vojne vihre silovit,
 stene ječe so se zamaľale,
 v temo planil je svobode svit.

Dvigne glavo, krči roke,
 že okovje poka...
 Še en sunek - od veselja
 bivši suženj joka...

Krik veselja se razleže:
 O svoboda! Blažena svoboda!
 Srečen dan! Veliki praznik.
 naj pomnik od roda bo do roda!

Okrim.

PESEM o prekmurski zemlji

Tebi o prekmurske zemlja, tebi o moje rodna Prekmurska
 bi rad zapel pesem. Pesem o zeleni Dolinski, pesem o
 žitnih poljih Ravenske, pesem o borovih gozdovih in gri-
 čih Goriške...

Rad bi zapel pesem, pesem v kateri bi dojel vso tvojo
 krasoto, vso srečo in veselje tvojih sinov in hčera. Pesem, v ka-
 teri bi videl tvojo podobo o zemlja prekmurska. V kateri bi sli-
 šal šumenje žitnih klasov in šelestenje jagnedov, šepet borovih
 gozdov, ropotanje mlinov, šklopotanje štorkelej in v katerih bi
 slišal vsak utrip slehernega človeka rojenega na tvojih tleh...

In zato sem se napotil po tvojih vaseh, poljih ter gozdovih, po Dolinski, Ravenski in Gorički, da bi te spoznal, spoznal tvojo poslednjo skrivnost...

Veselo mi je bilo v duši, ko sem se mudil po zeleni Dolinski. Veselo pesem bi zapel o zelenih travnikih, šumljajočih potokih, prijaznih vasicah in o ljubezni dolinskih fantov in deklet.

Toda to bi bil samo en drobec pesmi, ki sem jo nameraval zapeti o tebi, o zemlja domača! Zato sem se napotil še naprej. In pot me je privedla med žitna polja Ravenske. Začudil sem se razkošnemu bogastvu zemlje. Od vseh strani so me pozdravljali visoki, trepetajoči jagnedi, vabile bele vasi skrite med bogatimi sadovnjaki sredi žitnih polj. In nekje daleč sem slišal šumenje Mure in ropotanje mlinov. V prvi vasi sem spoznal ljudi. Vesel rod zdravih, košatih kmetov, ponosnih sinov in hčera bogate Ravenske...

Bogata je Ravenska in v velikih kosih reže belega kruha ljudem.

Čudovita pesem bi bila to! Zares čudovita pesem o žitnih poljih, o šumečih jagnedih, o belih vaseh in o ropotajočih mlinih na Muri... Že sem iskal besed, kako bi povedal, da bi dojel vso skrivnost prekrasne Ravenske.

Pa sem se spomnil Goričke in njenih borovih gozdov...

"Nepopolna bi bila pesem", sem si dejal "in čeprav krasna, vendar ne bi spoznal iz nje tvoje celotne podobe o zemlja prekmurska..."

In kmalu me je objel hlad borovih gozdov Goričke. V prvem trenutku sem presenečen nad krasoto, ki se je razgrnila mojim očem, podvomil, če bi sploh mogel najti kje lepši kraj v Prekmurju.

Toda čim dalje me je vodila pot, tem žalostnejša je postajala pokrajina. Bor se je začel umikati brinju in brinje je kmalu izpodrinilo borno, laporno polje... Njive so ležale pušče v opoldanskem soncu in tudi ljudje, ki sem jih srečaval, so bili prej žalostni kot veseli. Še mlado dekle, ki sem ga srečal, se mi je žalostno nasmehnilo, ko sem pozdravil. In šel sem naprej, upajoč, da tudi na Goričkem najdem srečo in veselje. Toda zaman sem iskal. Žalostna je Gorička. Skopa je zemlja in ob največjem trudu in naporu ti daje košček črnega kruha. In žalostni so tudi njeni ljudje, žalostni s svojo bolečino v srcih...

Zato odhajajo Goričanci na Madžarsko in drugam po svetu iskat kruha, ki jim ga domača zemlja tako skopo reže...

Žalostni, toda z upanjem v srcih spomladi odhajajo, še bolj žalostni in razočarani se vračajo na zimo.

In ob tem spoznanju, ko sem spoznal tvojo trpko lepoto in tvoje žalostne ljudi, zemlja Gorička, sem prejel vase del, bolečine Goričancev...

Torej to bi naj bila pesem, ki sem jo hotel zapeti?

Pesem z veselim začetkom in žalostnim koncem?

Pesem sem ti hotel zapeti, o zemlja prekmurska, pesem o tvoji krasoti, pesem v kateri bi dojel vso srečo tvojih sinov in hčera.

Toda ne morem!

Lahko bi zapel veselo pesem o Dolinski in Ravenski in o njunih ljudeh. O tebi uboga Gorička ne morem začeti. Ža-

lostna bi bila ta pesem,oj trikrat žalostna. Zakaj žalosten obraz si mi pokazala in žalostni so tvoji ljudje. Takoj pri prvi hiši,kjer sem se ustavil sem našel moža-očeta,kako se je odpravljaj v svet za kruhom...

Videl sem ga,ko se je poslavljaj. Po vrsti jim je stiskal roke. Najprej ženi,nato hčerkici-šestletni Anici - in še malemu Jožku v materinem naročju. Žena je ihtela. Solze,ki so ji drsele po licih so močile Jožkovo srajčko. Malček pa je stmel v očeta z velikimi,začudenimi očmi... Anica se je oprijela materinega krila in zdaj,zdaj boječe spregovorila: "Mama ne jokaj!"

Ko pa ni pomagala njena prošnja,je skrila svojo kuštravo glavo v materino krilo. On pa je stal pred ihtečo družino in stmel nemo,brezizrazno predse. Zraven njega na tleh sta ležali porodna cula in potna palica ter ga klicali:

"Na pot!...V tujino!! - Za kruhom!!!"

Že se je na vol sklonil in hotel pobrati culo,ko je malček v materinem naročju zažgoled:

"Ata...!"

Obličje se mu je zjasnilo:"Prvič me je poklical za ata..."

"Prvič..." je dodala žena...

Toda samo trenutek,bežen trenutek se mu je nasmehnila sreča. Nato se mu je zopet pomračilo lice. Cula in palica na tleh sta ga zopet,še glasneje kot prej,klicali:

"Na pot!... V tujino!... Za kruhom!!!..."

In ta klic je prevpil vso bol in ljubezen in ga brezobzirno iztrel družini...

Videl sem,kako se je še enkrat sklonil k ženi,hčerkici in sinčku... Glasno je zahtela žena,Anica se je še tesneje oprijela materinega krila,Jožek pa se je privil na materine prsi...

Nato se je sklonil,pobral culo in palico...

"Pa zbogom,Kristina!"...

Slišal sem,keko se mu je tresel glas.Počasi se je zaokrenil in se napotil... Ni se več ozrl. S povešeno glavo,s težkimi, drsajočimi koraki je zapuščal rodno zemljo.- Zemljo na kateri se je rodil in ki mu ne more dati kruha...

Toda videl sem,da jo je vkljub temu s težkim srcem zapuščal. Sklonil se je,kakor se skloni sin nad materinim grobom in pobral - grudo...

Belo,suho laporno grudo...Pritisnil jo je na ustnice in videl sem solzo,ki je padla na njo...

Dolgo nato ga je še spremljal. ženin pogled.Že je zavil za gozd in še je stala tam,negibna z otročičem v naročju...

Videl sem vso bedo in trpljenje goričke družine... Čutil sem vso njihovo bol... In sem razumel:

"Kruh..."

+ + + :

Pesem sem hotel zapoti,pesem o lepoti prekmurske zemlje,pesem o Dolinski,Ravenski in o Gorički... Pa nisem mogel.

Samo zgodbo,žalostno zgodbo sem povedal o zemlji Gorički in njenih ljudeh...

Lojze Novak.

oo

VSO NOČ OČI UPIRAM V PRAZNI MRAK - VSO NOČ PO PRSIH TIPLJEM
BOLEČINE... KOT GORA,KOROTAN,SI MI TEŽAK... GORICA,ŽGEŠ ME...
KDAJ MI JUTRO SINE.?- (O.Zupančič; Bolnik.)

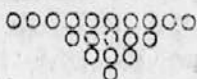
SPOMINSKI DNEVI

Dne 8. oktobra 1917 je v št. Janžu na Dolonjskom, pri svojem prijatelju, župniku Bajcu umrl J A N F Z Evangelist K R E K.

Bil je duševni velikan svoje dobe. Tvorec katoliškega prosvetnega, pa tudi združnega gibanja in velik politični organizator slovenskega naroda. Njegova smrt je bila velik udarec za Slovence. Slovenski narod je nemreč, teokrat že stal na zgodovinsko važni preokretni dobi. Na njegovem grobu je govoril načelnik Jugoslovanskega kluba na Dunaju, dr. Anton Korošec: "Dvignite glave, bliža se vam odrešenje...!"

Dne 10. oktobra 1920 smo na nesrečnem plebiscitu izgubili K O R O Š K O. Tega so krive: raznarodovalne metode avstrijske države, pristranost zavezniške komisije, naša slovenska naivnost, ki je verjela v pravičnost zmagovalcev, goljufije in nasilje Vsenemcev, zlasti pa tudi nespretna, mnogokje naravnost odbojajoča propaganda, katero so vodili povečini nedomačini, ki niso poznali duševnega nastrojenja slovenskih Korošcev.

Meseca oktobra 1943 je bil v Knežji Leipi, župnija Dobrnič od Nemcev umorjen štajerski Krek, konzistorijalni svetnik in dekan FRANC SAL. G O M I L Š E K, sošolec pok. voditelja Slovencev, dr. A. Korošca. Bil je svet mož, goreč apostol Srca Jezusovega, v duhu škofa Slomška je deloval za zedinjenje ločenih vzhodnih kristjanov s katol. Cerkvijo. Mnogo je žrtvoval za mladino. Bil je velik mladinski ljub. Ustanovil je Mladiške in Dekliške zveze, katere imajo za obmejne štajerce velik kulturni, pa tudi narodno-obrambno-politični pomen. Kakor Ev. Krek, tako je bil tudi pokojni Gomilšek vnet združni delavec.

VANJA: *Liliana*

Pozdravljena lepa mladost! Pozdravljena, razigrana in razposajena! Pozdravljena cvetoča lica, rdoča kakor planinski rododendron! Pozdravljen blesk v cvetočih očeh, pozdravljena mladostna pesem, pozdravljen mladostni korak, pozdravljen smehlaj na cvetočem obrazu!

Pozdravljen prešerni fantovski vrišek, pozdravljen dekliški cvet, pozdravljen tvoj rožni glas, pozdravljeno tvoje samotno okence, pozdravljen tvoj rožmarin...

Pred seboj zrem tebe, slovensko dekle. Rad bi ti zapel pesem, veselo, a žalostno obenem. Pa ne upam! Napisal ti bom samo povest iz tvoje mladosti, ko si zahrepenela po spremeljevalcu v življenje. Naj ti zaplove spomin preko samotnih barak v tih domači kraj...

I.

O i k l a m e z e l e n i ...

Tiho in skrivnostno je padel večer na zemljo. Prav nekje iz globeli je vstajal mrak. Saj nebo je bilo še živo krvavo-rdeče luči zahajajočega sonca. Nevidna roka božja je sipala vse svojo lepoto na zemljo. V dih večernih mrakov, v poslednji sončni žarek, v poslednje ptičje žvrgolenje. Prav iz Kamniških planin je za vel veter, tih in osvežujoč, dišeč po planinskih rožah, dišeč kakor kadilo na praznik svetega Rešnjega Telesa.

Zamajal se je zvon v cerkvi sv. Mohorja in Fortunata. Njegov blagoslovljeni glas je zaplaval po **Kotlini**, kakor lahke peruti ptice. Zaplaval je nad nizke koč, visoke in moderne hiše, čez visoke tovarniške dimnike, povsod čez gozdove, njive in travnike, hribe in doline, v sleherni kot. Glas zvonov iz visokih lin je dobil svoj odmev v slehernem srcu, v sleherni duši...

Mir božji je bil razlit nad **vnažo**. Cerkev sv. Mohorja in Fortunata je bila še vedno vsa v luči kakor na sam sveti božični praznik. Razsvetljen veliki oltar, ves v belem cvetju, kakor ena sama greda belih rož.

Predvečer praznika sv. Mohorja in Fortunata je bil in množica vernikov je bila zbrana v hiši božji. Posebno moški. Ženske so imele doma dovolj dela s peko in cvrtjem, pa še s pomivanjem. Saj danes ni kottiča, ki bi ne bil pometen in pomit.

Zvon je še vedno potrkaval z zvonika, in ni se mogel izpeti... Tudi v srcih je pelo tedaj skrivnostno in svečano... Sklonila so se kolena ob spovednicah. Vsa hrepenenja, želje srca, tihe in skrivnostne trenutke življenja izlivajo pred namestnika božjega... In vse je objemala dobrotna roka božja... Vse je blagoslovljala roka duhovnika: "Ego te absolvo..."

Pred oltarjem je klečalo mlado dekle kakor zamaknjena v tiho molitev, ki ji je prihajala gotovo iz srca. Lica so žarela, oči so zrle v oltar in v temne kodre je bila ujeta rdeča svetloba večne luči... Končala je molitev. Prekrižala se je in odšla po prstih iz svetišča. Še enkrat se je ozrla na oltar. Spomnila se je šopka, ki ga je obljubila.

S kolesom je odhitela. Pri graščinskem vrtnarju se je ustavila. "Dober večer!" je odgovorila mladega vrtnarja.

"Pozna sem že, kaj ne? Danes imate gotovo veliko dela?"

"Želite in izberite...." Šop in najlepših rdečih nageljnov si je izbrala Jelka. In še nekaj trt asparagusa. "Tako lep šopek, kaj ne!" "Da! Vsi ga bodo občudovali. Lahko noč!"

Že se je odpeljala proti cerkvi. Zvonovi so poslednjič udarjali, skoro ob tram. Neto so drug za drugim utihnili kakor bi izumrli. Oerkovnik je že ugasnil luči, le pri lestencu se je svetila zemeljska obla, na kateri je stala Brezmadežna, in večna lučka je metala svojo modro svetlobo naokrog. Skozi okno se je razlivala mesečina in lesení svetniki na oltarju so gledali kakor pošastne sence. Jelka se je ozrla, če jo kdo opazuje. Pred oltar se je sklonilo šop rdečih nageljnov in prav do oltarja so segale trte asparagusa.

V zvoniku se je tedaj sprožila ura in udarila deset. Zunj je bila krasna poletna noč. Nbroj zvezd je sijalo na nebu. Pri znamenju pa je plapolal kres. Vsako leto so ga zažgali ta dan. Vsa vas se je zbrala okoli njega. Harmonika je zateglo

bučala, skoro do jutra... Fantje so počakali do štirih, da so odzvonili dan. Zaspani otroci so se obešali materam za krila in jokali. A vendar domov prozgodaj ni hotel nihče. Pesem, tista lepa nad vse domača, pesem vaških fantov je zadonela v noč:

"na nebu zvezde sevajo...."

Pesem se je glasila za pesmijo. Na drugem hribu so se oglasili še drugi. Jelka se je ustavila. S pogledom je ujela mladega vrtnarja. Pol je z lepim visokim glasom...

Plamen je švigal kvišku. Iskre so letele naokoli. Godci so igrale lepe in okrogle. Dekleta so že nestrpno čakala na ples. Vrtnar Hinko je zaprosil Jelko. "Oprostite! Ne znam!" Prijel jo je za roko. Pogledal ji v oči, kakor bi jih hotel nekaj reči. Razumela ga je in pogledala v tla. V srcu se ji je zganilo kakor slutnja.

Sobota se je unikala nedelji. Nekje iz dalje je udarjala polnoč. Postajalo je hladneje, skoraj mrzlo. Jelka je stopila h kolesu. "Še veliko imam dela nocoj. Mudi se mi..." "Pa te spremljam. Če smem, seveda!" "Prosim! Zakej pa ne? Mi vsaj dolg čas ne bo! Pa še strah bi me bilo samo!" Počasi sta se pomikala proti vasi, ki je ležala v nočni temi. Mir božji je plaval nad dno in blagoslov zvonov... Za gozdom je skrivnostno bučala roka in smreke so se klanjale v rahlem šepetu. Pred lesenim znamenjem ob križpotju sta se ustavila. Medla lučka je osvetljevala obrz izmučenega Odrešenika. Tik onstran ce-ste je stala hiša, Jelkin dom. Z odprtih oken je dišalo po peki in cvrtju. Obema je bilo nerodno. Beseda ni šla iz ust. Končno se je le iztekla. Pogovarjala sta se še dolgo... Vedno hladneje je pihal veter s Krvavca in prinašal prvi jutranji pozdrav... Pozdravil je siromašne bajte, planinske kočje, knežko hiše in božje hrame... Pozdravil je mlada človeka, v katerih se je vnemala ljubizen... Zvezde so postajale že redke. Ločila sta se. "Ne vem, ali bi ti voščil dobro jutro ali lahko noč? Jelka!" Pogledal jo je in ji segel v roke... "Jelka!" Več ni mogel reči. Ona mu je obrnila samo ljubek smehljal, ki se ji je prikredel na ustnice... Obrnila se je in odšla. Hinko je nepremično stal in zrl za njo...

V hiši je zagorela luč. Mati se je obrnila na postelji. "Dolgo si hodila. Ali ni dovolj do noči!" Jelka se je zasukala, zavrtila stikalo in odšla v svojo sobo. "jutri grom k česti maši. Sedaj je dve." Pokrižala se je in odšla spat. Pesem je še vedno donela skozi vas. Zadremala je. Utrujenost jo je zmagala. Toda spala ni brezskrbno kakor druge noči. Njena mladost, cvetoča kakor negelji ob tabernaklju, je jemala slovo od brezskrbnih let. Prav na dnu srca se je vsedla, kakor težka vsedlina, mehka in koprneča bolečina, toda radost in sladkost obenem. Nekje iz dalje se ji je še v spanju prikredel Hinko... Premetavala se je na ležišču in se pogovarjala z njim. Vse lepe sanje o vlogi na odru, o petju in o lepoti so izginile in se niso povrnille več... Pred njo je stal samo Hinko in ji vznemirjal spanje vse dotlej, dokler se ni zopet zemažal zvon in oznenil nov - Gospodov dan...

Dalje sledi.

Prva pesem mladih sončnih dni, varovenka fantove noči, kres, ki sega meni do neba, to je moja domovina...

Vernih duš dan

Tam pri cerkvi, kjer je božja njiva,
 Tspanje večno trop mrličev sniva,
 tu jesen je umaknila se
 in pomlad se naselila je.

Rože zadnji dom krasijo
 njim, ki tu pod ručo spijo,
 nagelj, astro rožmarin,
 dragim rajnim za spomin.

Drobna lučka v tihí mrak leskeče,
 in cipresa v dihu vetra mi trepeče,
 v srcu mojem se bolest je oglasila:
 Kje le le očetova gomila?

Kdo postavil križ mu bo na grob njegov?
 Kdo nabral bo zanj cvetov?
 Kdo poškrabil grób bo z žegnano vodo?
 Kdo prižgal mu sveče bo?

Križa na njegovem grobu ni,
 mesto svečke resje le žari,
 izpod mračnega neba
 mrzel dež na grob curlja...

oooooooooooo
 ooo

NA PLANINAH

Z dvoma prijateljema sem šel na planino. Ker nismo imeli denarja, da bi si na poti kaj boljšega privoščili, smo si kupili vsak štiri štruco kruha. Peljala smo se s taboriščnim avtom skoraj do Lienza, od tam pa peš dalje. Vreme ni bilo ravno najboljšo; oblaki so grmadili nad hribi in megla je zakrivala vrhove planin. Pa vse to nam ni jemalo dobre volje. Krepko smo stopali navkreber s polnimi nahrbtniki kruha kot pekovski vajenci. Ko smo že precej dolgo hodili in tudi že precej visoko prišli, smo južinali, obenem pa prevdarjali, po kateri poti, če je sploh kakšna pot, bi se delo priti na naš prvi cilj, - Peček. Poti nismo nobene našli. Tudi nismo vedeli, koliko je ura ker smo imeli smolo, vsi trije namreč smo pozabili doma ure, zemljevid in vodnika. Toliko smo vedeli, da je pod planino jezero, planina pa je vsa v snegu. Toda jezero najti med tako meglo niso mačje solze.

Sli smo dalje in dospeli do neke ravnine, ki je bila posuta z velikimi skalami, zraven pa je bila precej velika mlakuža. Sklepali smo, da je jezero odteklo, ostala je le mlakuža, naš cilj pa je bližnja gora, popolnoma zavita v meglo. Zaradi vremena, pa tudi ker nismo bili točno prepričani o našem sklepanju, so nismo podali proti vrhu. Mahnili smo jo po pobočju naprej, kajti do kočice smo imeli še daleč in tu pa tam je kanila kaka prav dobole in mokra kaplja.

Po precej dolgi hoji, smo se ustavili in odložili naše pekovske keše, da si bromo malo olajšamo, nato pa odšli dalje. Ko smo v mraku vstopili v kočo, se je vtil gost dež. Turisti so v koči nas in naše nahrbtnike, iz katerih so gledale na gosto štruco, malo po strani gledali, nato pa nadaljevali s svojimi opravili. Odšli smo na dež k k potoku se umit, nato pa vočerjat in spat. Predno smo zaspati, smo sklonili, da drugi dan ob prvem svitu mahne na naš družni cilj - Visoki Šober. Mimo koč je šumel močan studenec, „čigar šumenje nas je kmalu zazibalo v sladke sanje.

Ko smo se drugi dan zbudili in pomencali zaspane oči, ni bilo o kakem prvem svitu nikakega slodu. O tem smo se tudi prepričali, ko smo prišli iz spalnih prostorov v kuhinjo. Pa sreča v nesreči je bila, da je močno lil dež in tako nismo ničesar zamudili. Nebo je bilo močno oblačno in gorski kot, kjer je stala koč, je bil kar natlačen z senimi temnimi oblaki, tu pa tam so švigali bliski, da je grmenje odmevalo po gorah. Mi smo sedeli v mračni sobi, prodajali dolg čas ter ugibali o našem nadaljnjem potovanju. Opoldne nekako se je vreme zvedrilo in gorsko sonce je posijalo na nas uboge turiste. Takoj smo na Visoki Šober, ki pa je bil še vedno v megli. Ker nismo imeli vodnika in zemljevida, smo kmalu na začetku pota - zašli. Rnili smo v hudo strmino, nahrbtniki s štrucami pa so nas vleкли nazaj. Tako smo po neumnosti in zaradi pozabljivosti prelezli prenekak vrh in nerodno skalo, da smo prišli zopet na pobočje zamegljenega Šobra. Vzpenjali smo se v gosti megli in po ostrem kamenju dalje. Toda ker je bila mekla tako gosta, da smo videli le nekaj korakov okrog sebe, nas je veselje kmalu minilo, kot mine starega konja dirjanje. Posedli smo, odprli nahrbtnike ter si privezali duše in dvignili moralo, nato pa se obrnili - nazaj. Da se nismo nikjer obvezali, da bomo prišli ravno na vrh. Na Šobru smo bili, in to drži, čeprav samo na Šobrevem pobočju. Toda če prištejemo še neugodnosti vremena, pa kar skoraj lahko rečemo, da smo bili tudi na vrhu.

Pot nazaj je bila lažja. Po snežišču smo se kar drsali, da nam je sneg pršel do kolen in smo imeli vse rdeče noge od mraza. Toda peljali smo se le. Zvečer smo prenočili, drugo jutro pa se odpravili domov. Spotoma smo na vseh planšarijah popili mleka, kolikor smo ga mogli dobiti. Tudi smo nevede spotoma pohodili neko osje gnezdo in so nas iz prijaznosti zato prav pošteno opikale ose. Na vrhu so nas še tiščali čevlji in tako smo, opikani, ožuljeni, zmučeni in razočereni vračali domov z najbolj mešanimi občutki.

Miha,

.....
 ČEMU JE VERA DOBRA? Francoski brezverec Henrik Rochefort (Rošfor) je bil zaradi svoje udeležbe pri vstaji l. 1871 pregnan na otok Novo Kaledonijo. Tu sreča nekega dne divjaka, ki je bil prej ljudožorec, pa je postal kristjan. Imel je v roki rožni venec. "Kaj", zakliče srdit Rochefort, "ali je ta neumnost že do sem prišla?" Divjak pa mu mirno odgovori: "To je sreča za vas, zakaj, ko bi to neumnosti tu ne bilo, bi vas že davno pojedli". Framason je imel dovolj in je lepe tiho osramočen odšel.-

-----oooo-----
 Tiskano kot ROKPIS.- Prihodnja številka izide v drugi polovici novembra.-